

De vertegenwoordiging van dementerende patiënten bij zorgbeslissingen

Dr. Evelien Delbeke
Gastprofessor UAntwerpen - Advocaat

Overzicht

1. Vertegenwoordiging volgens de Wet Patiëntenrechten
2. (De bewindvoerder)
3. Zorgvolmacht

1. VERTEGENWOORDIGING VOLGENS DE WET PATIËNTENRECHTEN

Wet Patiëntenrechten

- Recht op vrije keuze beroepsbeoefenaar
- Recht op informatie over diagnose en prognose
 - Belang van vroege diagnostiek
 - Therapeutische exceptie?
- Recht om geïnformeerd met behandeling in te stemmen
- Recht op een zorgvuldig bewaard patiëntendossier
- Recht op bescherming van persoonlijke levenssfeer
- Recht om een klacht neer te leggen

Vertegenwoordiging

- **PRINCIPE:**

- ✓ Uitoefening patiëntenrechten door de patiënt zelf
- ✓ Medisch beroepsgeheim t.a.v. derden

- **VERTEGENWOORDIGING:**

- ✓ Enkel voor zover en zolang de meerderjarige persoon rechten niet zelf kan uitoefenen
- ✓ Enkel door de bevoegde vertegenwoordiger voor de Wet Patiëntenrechten
- ✓ Enkel voor rechten van de patiënt zoals bepaald in WPR

Vertegenwoordiging

- **Wie is de vertegenwoordiger?** cf. art. 14 WPR
 1. Schriftelijk aangeduide vertegenwoordiger
 - ✓ Schriftelijk mandaat, gedagtekend en ondertekend door opsteller en vertegenwoordiger
 - ✓ Bv. via de zorgvolmacht (cf. *infra*)
 2. Bewindvoerder over de beschermde persoon

Bewindvoering over de beschermde persoon

- Sinds 1/9/2014: één statuut ‘het bewind’
 - ✓ Onbekwaamverklaring door de vrederechter
 - ✓ Gerechtelijke bescherming van een onbekwame persoon
 - ✓ Op maat en flexibel in de tijd
 - ✓ Persoon en/of goederen
 - ✓ Aanduiding bewindvoerder (over persoon en/of goederen) door vrederechter
 - ✓ Voorkeursverklaring bewindvoerder (authentieke akte)
 - ✓ Cascadesysteem van in aanmerking komende bewindvoerders
 - ✓ WPR: Vrederechter moet zich uitdrukkelijk uitspreken over bevoegdheid van bewindvoerder voor WPR indien beschermde daartoe niet meer bekwaam

Vertegenwoordiging

- **Wie is de vertegenwoordiger?** cf. art. 14 WPR
 1. Schriftelijk aangeduide vertegenwoordiger
 2. Bewindvoerder over de beschermde persoon
 3. Echtgenoot of samenwonende partner
 4. Meerderjarig kind
 5. Een ouder
 6. Meerderjarige broer/zus
 7. Beroepsbeoefenaar

CASUS

Een 80-jarige bewoonster werd destijds opgenomen na een heupfractuur. Sinds haar opname heeft ze reeds 2 fracturen gehad. De diagnose na onderzoek is botkanker. De bewoonster begint thans ook tekenen van dementie te vertonen, ze is onrustig en begint te dolen. Ze eet slecht en gaat snel achteruit. Er wordt bijvoeding en pijnmedicatie gegeven. Na opnieuw een spontane breuk blijft ze een paar dagen in het ziekenhuis. Ze komt terug met doorligwonden aan stuit en hielen en met een PEG-sonde. De bewoonster blijkt slikstoornissen te hebben en er wordt sondevoeding en intensieve mondzorg gegeven.

De bewoonster heeft twee kinderen. Met één van haar kinderen, namelijk het jongste kind, heeft de bewoonster amper contact.

De oudste dochter, die dagelijks op bezoek komt, vraagt de sondevoeding te stoppen. Plots duikt echter de jongste dochter op: zij eist dat de sondevoeding wordt gegeven.

Vertegenwoordiging

- **Wie is de vertegenwoordiger?** cf. art. 14 WPR

1. Schriftelijk aangeduide persoon
2. Bewindvoerder over de beschermde persoon
3. Echtgenoot of samenwonende partner
4. Meerderjarig kind
5. Een ouder
6. Meerderjarige broer/zus
7. Beroepsbeoefenaar

Regel 1: Hogere rang gaat altijd voor op lagere rang

Regel 2: Bij (aanhoudend) conflict binnen dezelfde categorie beslist de beroepsbeoefenaar!

Vertegenwoordiging

- **Conflict tussen vertegenwoordiger en zorgverlener**
 - ✓ Principe: vertegenwoordiger oefent patiëntenrechten voor patiënt uit
 - ✓ Uitzondering: escapeclausule (art. 15, §2 WPR)
 - beroepsbeoefenaar kan afwijken
 - (enkel) in het belang van de patiënt en teneinde een bedreiging van diens leven of een ernstige aantasting van diens gezondheid af te wenden
 - in voorkomend geval na multidisciplinair overleg
 - bij schriftelijk aangeduide VTW: voorzover deze zich niet kan beroepen op de uitdrukkelijke wil van de patiënt
 - schriftelijke motivering toevoegen aan dossier

FAQ

- Wat betekent het om wettelijke vertegenwoordiger te zijn?
- Kan een arts weigeren om informatie aan de familie te geven?
- Mag je als familie steeds de persoon met dementie begeleiden op de raadpleging bij de arts? Wat als de patiënt weigert?

2. Zorgvolmacht

Zorgvolmacht

- WAT?
 - Buitengerechtelijke bescherming
 - Overeenkomst: lastgever geeft volmacht aan lasthebber, die de lastgeving aanvaardt
 - Laat aan iedere wilsbekwame persoon toe om zelf instructies te geven over vermogen en/of de zorg voor het moment waarop hij/zij niet meer wilsbekwaam is
 - Lastgever kiest zelf de reikwijdte van de volmacht
 - Kan bv. ook wilsverklaringen omvatten
 - Opgelet: lasthebber kan niet zelf euthanasie voor lastgever vragen
 - Lastgever kiest in principe vrij de lasthebber(s) (enkele uitz.)

Zorgvolmacht

- HOE?
 - Schriftelijk
 - Zelf opstellen (onderhands) of door notaris (notarieel)
 - Registratie in Centraal Register voor Lastgevingen is verplicht voor de geldigheid (i.t.t. schriftelijk aangeduide vertegenwoordiger WPR)
 - Kan door lastgever zelf door neerlegging op griffie van vredegericht van verblijfplaats/woonplaats
 - Zorgverleners geen toegang tot register

Zorgvolmacht

- UITWERKING?
 - Vanaf wilsonbekwaamheid
 - Lastgever kan moment bepalen/omschrijven in zorgvolmacht
 - Lasthebber beoordeelt in uitvoering daarvan moment van wilsonbekwaamheid in zin van volmacht (i.t.t. VTW bij WPR)
 - Bij twijfel: vrederechter kan knoop doorhakken
 - Bij problemen:
 - Vrederechter kan tussen komen en bijkomende (gerechtelijke) maatregelen opleggen
 - Bv. beëindigen lastgeving (i.t.t. schriftelijk aangeduide VTW in zin van WPR)

	<u>Schriftelijke aanduiding VTW</u>	<u>Negatieve wilsverklaring</u>	<u>Zorgvolmacht</u>
<u>Inhoud</u>	* keuze van vertegenwoordiger WPR eens wilsonbekwaam * VTW handelt volgens wensen van de patiënt	expliciete weigering van zorg / bepaalde medische behandelingen voor geval later wilsonbekwaam	* Aanduiding van lasthebber * Lastgever bepaalt reikwijdte: belangen van vermogensrechtelijke en/of niet-vermogensrechtelijke aard * Lastgever kan instructies meegeven aan lasthebber
<u>Aard</u>	contract tussen (nog) wilsbekwame persoon en persoon die in de toekomst patiëntenrechten voor persoon zal uitoefenen	directe verklaring van (nog) wilsbekwame persoon aan (toekomstig) zorgpersoneel m.b.t. behandelingswensen	contract tussen (nog) wilsbekwame lastgever en lasthebber die in de toekomst beslissingen voor de lastgever zal nemen
<u>Uitwerking</u>	bij wilsonbekwaamheid	bij wilsonbekwaamheid	wegens gezondheidstoestand geheel of gedeeltelijk niet in staat zonder bijstand of andere beschermingmaatregel zijn belangen zelf behoorlijk waar te nemen
<u>Wie bepaalt moment van uitwerking</u>	arts	arts	lastgever omschrijft in volmacht, lasthebber bepaalt /laat bepalen wanneer dat omschreven moment is aangebroken
<u>Registratie</u>	niet verplicht en niet voorzien (tenzij via zorgvolmacht)	niet verplicht en niet voorzien (tenzij via zorgvolmacht)	verplicht
<u>Einde</u>	bij overlijden (of bij herroeping)	bij overlijden (of bij herroeping)	* bij overlijden (of bij herroeping) * bij beslissing van vrederechter
<u>Kan worden overruled?</u>	Beslissing van VTW door zorgverlener (enkel bij escapeclausule)	Bindend voor de zorgverlener	door zorgverlener (enkel bij escapeclausule) door vrederechter

BESLUIT

BESLUIT

- **PRINCIPE:** persoon beslist zelf zolang wilsbekwaam
- **WILSONBEKWAAM:** bijstand / vertegenwoordiging
 - Wilsverklaring van (wilsonbekwame) patiënt zelf
 - Wettelijke vertegenwoordiger WPR
 - ✓ Uitoefening rechten van de wilsonbekwame patiënt (WPR)
 - ✓ Wie
 - Schriftelijk aangeduide vertegenwoordiger, aanvaard door VTW
 - Zo niet, cascadesysteem WPR, te volgen door zorgverlener
 - ✓ Beslist volgens (vermoede) wensen van patiënt

BESLUIT

- **PRINCIPE:** persoon beslist zelf zolang wilsbekwaam
- **WILSONBEKWAAM:** bijstand / vertegenwoordiging
 - Wilsverklaring
 - Wettelijke vertegenwoordiger WPR
 - Zorgvolmacht
 - ✓ Buitengerechtelijke bescherming (ruimer dan WPR)
 - ✓ Contract waarbij lastgever opdracht en instructies geeft (bv. wilsverklaringen) aan lasthebber m.b.t. goederen en/of persoon voor toekomstige periode van wilsonbekwaamheid
 - ✓ Lastgever bepaalt draagwijdte van zorgvolmacht (en dus bevoegdheid lasthebber)
 - ✓ Lasthebber wordt gekozen door de lastgever
 - ✓ Registratie verplicht

BESLUIT

- **PRINCIPE:** persoon beslist zelf zolang wilsbekwaam
- **WILSONBEKWAAM:** bijstand / vertegenwoordiging
 - Wilsverklaring
 - Wettelijke vertegenwoordiger WPR
 - Zorgvolmacht
 - Bewindvoerder
 - ✓ Gerechtelijke bescherming, opgelegd door de vrederechter
 - ✓ Bijstand of vertegenwoordiging van onbekwame persoon bij beslissingen m.b.t. goederen en/of persoon
 - ✓ Rechter bepaalt reikwijdte van bewind(voerder)
 - ✓ Wie?
 - ✓ Voorkeursverklaring van destijds wilsbekwame persoon
 - ✓ Zo niet, cascadesysteem, te bepalen door vrederechter

Dr. Evelien Delbeke
Gastprofessor UAntwerpen – Advocaat
evelien.delbeke@uantwerpen.be

